

DES DE LA CULTURA COOPERATIVA, CAMINANT CAP A UN NOU MODEL CULTURAL

Darrerament -veure el cas de l'Hermitage- alguns sectors empresarials i mediàtics de la ciutat exigeixen "més cultura". Tanmateix, el que volen afirmar - tots i totes ho sabem- és "més turisme". Ho fan de forma irresponsable, desconeixent les necessitats laborals, professionals i creatives dels i les treballadores culturals de la ciutat, i ignorant encara més els desitjos i aspiracions culturals de les comunitats locals i la població en general. És una visió de la Cultura reduïda a pretext econòmic, una dimensió que bascula entre el Patrimoni i el Gran Esdeveniment, al servei del *branding* urbà (la famosa "marca de ciutat"), al servei del circuit turístic-hoteler local i internacional, al servei de les grans marques i patrocinis comercials. Al servei - en definitiva - de les diferents expressions del capital global.

En la vida quotidiana de la ciutat, tanmateix, es crea i socialitza "una altra cultura". Sovint, a partir de pràctiques cooperatives i associatives, que experimenten altres maneres de viure la cultura. De forma comunitària, moltes vegades relacionades amb la cultura independent, l'autogestió o la gestió comunitària d'equipaments públics culturals. Però també de forma socioempresarial, configurant una "altra economia de la cultura" en sectors tant diversos com el llibre, l'audiovisual, les arts escèniques, la música, les arts plàstiques, les arts gràfiques i aplicades, o la gestió i educació cultural.

En la cultura cooperativa, comunitària i transformadora, la cultura no és un pretext. És una relació social, un vincle comunitari, una forma d'expressió, un ofici, una passió, una crítica. Al servei de les persones que la protagonitzen, de les comunitats i barris que l'acullen, de la ciutat que transformen. "Més cultura", en aquest cas, passa per una "altra cultura": una cultura que transforma les formes de fer".

QUI SOM?

Què suggereix l'expressió "cultura cooperativa"? Les formes cooperatives de la cultura, la seva dimensió col·lectiva, social o comunitària, una cultura que coopera. També, evidentment, a la producció feta per les cooperatives culturals. I, encara, una tercera accepció: cultura cooperativa en tant que conjunt de les modalitats específiques de la cultura organitzativa i econòmica del cooperativisme. Això és, aquella manera de fer basada en la propietat col·lectiva dels mitjans de producció, consum i estalvi, la seva gestió democràtica, i una tendència a la socialització dels excedents. En un encreuament d'aquests significats, en l'àmbit cultural i artístic barceloní, hi han nascut i s'hi han consolidat –en diferents etapes i sectors– un bon nombre de cooperatives culturals.

Aquest espai neix doncs d'un seguit de trobades de projectes culturals cooperatius, organitzades originalment de manera informal amb el propòsit de posar en comú inquietuds, mancances i dificultats. La proposta és crear una estructura que serveixi de veu comuna de tots aquests projectes, a través de la qual poder tenir la força necessària per ser un actor dins de l'àmbit de la cultura. El propòsit és participar, contribuir i transformar des d'una òptica cooperativista, promovent una visió de la cultura que no posi èmfasi en els aspectes comercials ni privatis.

EL QUE ENS UNEIX

Trencar les dinàmiques que imposen les tasques de gestió de dia a dia, reforçant els marcs col·lectius de trobada, participació, reflexió i interrelació, se'ns presenta com un objectiu en si mateix. Sempre hem entès la cultura com un punt de trobada i volem que aquest espai també ho sigui.

Aquest espai busca, en gran mesura, explorar les esquerdes del discurs capitalista que ha fet de les expressions culturals el seu gran vehicle transmissor d'ideologia i valors. Per això creiem que cal donar una dimensió complexa al relat que articulem i que sigui capaç de generar crítica a la vegada que presenta alternatives.

Tanmateix, reconèixer-nos en pluralitat de tasques, àmbits i idees ens fa valorar amb més perspectiva el pes específic que té, a l'àmbit cultural de la ciutat, la diversitat de projectes que integrem i avalem aquest espai comú. En la gran majoria de casos, parlem de projectes de dimensions petites, amb molta activitat en el seu dia a dia, i amb dificultats per poder elaborar estratègies a llarg termini. Per tant, volem que aquest espai ens permeti esdevenir actors amb capacitat per ser escoltats per les institucions i d'altres agents ciutadans, de la cultura i de l'economia social.

Per últim, ens uneix també la voluntat de ser capaces, plegades, de dimensionar projectes més amplis i transversals, com a camí per a consolidar les nostres cooperatives i fer front a la precarietat col·lectivament. I a la vegada poder incidir en la realitat cultural de la ciutat, acostant les pràctiques i relats a les experiències de l'economia social.

ELS NOSTRES VALORS

La nostra voluntat és reforçar l'àmbit de la cultura no comercial, incidint i arrelant al territori i la ciutat en base a uns valors anticapitalistes, feministes i antifeixistes.

Creiem que impulsar espais de trobada i projectes comuns com aquest ofereix una oportunitat per complementar i aportar, des de la feina local de molts projectes, a aquesta visió més àmplia de model de ciutat i societat que imaginem, essent subjectes actius de la seva transformació. Associar-se i coordinar-se serveix per complementar, doncs, aquesta acció local, amb una veu més general i amb més capacitat d'incidència.

Iniciativa popular i autonomia de gestió

Com a espai col·lectiu, volem donar visibilitat i deixar constància de l'emergència i la consolidació de molts projectes cooperatius que venen a reforçar el paper de l'economia solidària dins de l'àmbit de la cultura. No només de la feina feta des de les cooperatives pioneres, sinó també des dels equipaments de gestió comunitària, els espais independents, les festes majors alternatives o les multituds d'expressions vinculades al teixit associatiu, entre d'altres moltes iniciatives coexistents al territori. Ens reconeixem al llarg de les experiències d'economia solidària del país, però també en moltes propostes culturals de caràcter independent o contraculturals que han estat i són el motor creatiu de la societat.

No se'ns escapa la importància de la dimensió interna, i veiem la oportunitat d'aquest espai d'articulació que estem creant per a reforçar les dinàmiques d'intercooperació i nodrir-nos mútuament amb els coneixements d'unes i altres. Volem ser un espai on nous projectes afins es puguin acostar i incorporar, facilitant eines per constituir noves cooperatives i compartint coneixement i xarxes. També estratègies de difusió, programació i producció conjunta.

Les entitats que formem aquest espai impulsem projectes cooperatius amb voluntat de ser coherents amb els valors que defensem, portant-los a la pràctica en un àmbit tan complicat com és el laboral. En som conscients de les debilitats d'aquest model i de la inexperiència que encara acompanya moltes de les nostres pràctiques, i volem que aquesta iniciativa sigui un mitjà per millorar els nostres coneixements i praxis.

Creació de xarxa. Impacte al territori i les seves comunitats

Aquest espai de representació i intercooperació parteix de la base d'una xarxa territorialitzada, amb entitats de diferents districtes que incideixen amb el seu treball a teixits i comunitats de diferents barris. Son cooperatives arrelades al territori i coneixedores del seu teixit cultural i social, amb una gran adaptabilitat alhora de desenvolupar tasques, adaptar-se als canvis i teixir aliances. De la col·laboració conjunta en resulta una gran capacitat d'accés a materials i espais físics per dur a terme activitats així com la possibilitat d'arribar i interrelacionar a un nombre major de comunitats.

Teixir projectes i complicitats amb els espais comunitaris vinculats al territori és imprescindible per a què l'economia solidaria s'enforteixi a tota la ciutat. Aquestes aliances es poden estendre a altres àmbits col·lectius, com les taules de cultura, les associacions professionals o fins i tot amb la mateixa xarxa de centres cívics municipal. Per això valorem molt i ens inspirem en altres experiències d'enxarxament dins de l'economia solidària, en especial en l'àmbit de la cultura, com pot ser la Xarxa d'Espais Comunitaris, que agrupa diferents centres culturals de gestió comunitària.

Entenem que després de generar aquest primer espai de treball conjunt, un dels grans reptes que tenim davant és la necessitat de generar estructures de segon grau, que tinguin capacitat per incidir en el relat cultura i de ciutat, a la vegada que poden ser paraigües per desenvolupar projectes d'intercooperació, també amb equipaments o altres espais més enllà de les cooperatives. Aquest fet també ens hauria de permetre interpel·lar a les grans estructures i equipaments culturals de la ciutat, molts cops amb lògiques de funcionament exclusivament publico-privada.

Cultura responsable

Com a espai integrat per projectes culturals basats en un model de producció dins de l'economia social i cooperativa, creiem que és molt important visibilitzar i posar en valor la necessitat d'una cultura de qualitat, basada en la ètica d'una creació, gestió, distribució, i consum responsables a tots els nivells possibles. També en la creació d'estratègies comunicatives i canals de comunicació que superin el marketing, així com la creació de llocs de treball de qualitat i la potenciació de l'univers de la utilització i creació de llicències lliures.

La relació amb el consum també ens vol acostar a iniciatives històriques o recents que l'entenen de forma cooperativa. Així que des d'aquest espai volem també treballar en aquesta direcció, posant al centre el consum cultural i els projectes que ajudin reforçar els circuits i productes vinculats a una economia transformadora.

Pensem doncs en projectes com la creació d'un segell de consum cultural responsable podria servir per a que els diferents públics i usuàries puguin identificar aquest tipus de projectes. També per a les institucions i entitats que vulguin col·laborar i treballar amb projectes d'aquesta mena, recolzant així propostes amb una major incidència social.

Una interlocució conjunta davant l'administració

En la mesura que siguem capaces de trencar l'esquema de l'anomenada "indústria cultural" i tot el que representa, serem capaces de generar un nou marc que presenti una alternativa a la lògica del publico-privat que avui en dia marca la relació entre l'administració i el teixit cultural.

En aquest sentit, aquest repte, té moltes derivades i algunes d'elles passen per interpel·lar i empènyer a les administracions a implicar-se en aquest canvi de model. Som molt conscients de que hem d'aprofundir les demandes perquè es desenvolupin les clàusules socials de les licitacions públiques. En l'actualitat estem davant d'un model competitiu que afavoreix les grans empreses, amb altes demandes de solvència econòmica i de presentació per lots. Aquesta realitat és contrària a la forma de treballar del cooperativisme, així que volem desenvolupar estratègies de treball col·lectiu a la vegada que interpel·lem a les administracions demanant que aprofundeixin en una revisió d'aquestes clàusules socials, afavorint que cada cop es regeixen més pels valors de l'economia social.

Pensem que aquesta lògica també s'ha d'aplicar a les subvencions, obrint una línia pròpia que reconegui i impulsi els projectes d'economia solidària en cultura. Pensem que l'administració ha de començar a ser sensible a aquesta realitat i també generar polítiques i figures d'interlocució que coneguin i estiguin sensibilitzades amb aquest sector.

PROPOSTES DE TREBALL

Així doncs, arrenquem aquest camí plegades i amb ganes de sumar i reforçar tots els projectes que s'hi acostin. Ara mateix identifiquem una serie de línies de treball que comencem a posar en pràctica de forma conjunta sense deixar la nostra activitat quotidiana

- Ens comprometem a treballar una llista de propostes i demandes per tal d'aprofundir en el **creixement de l'economia solidària en l'àmbit cultural**.
- També volem recollir en una **guia de bones pràctiques / directori de projectes** vinculats a l'economia solidaria en cultura. Som conscients de que la forma no fa el fons i les pràctiques cooperatives s'han de dur a terme més enllà del forma jurídica de qui les impulsa.
- Volem Impulsar **formacions per millorar els àmbits professionals, les eines de gestió i la formació de nous projectes cooperatius en cultura**. I fer-ho de la ma d'aquells projectes que ja estan treballant en aquesta línia. I a la vegada mancomunar recursos que ja estan funcionant.

Des d'aquest punt de partida, convidem a tots els projectes que se sentin interpel·lats a sumar en la proposta i a treballar per un nou model que posi les persones i la cultura al centre.

Barcelona, febrer de 2020